
Natya Shastra Chapter 31

ஸ்ரீபரதமுனிப்ரணீதம் நாட்யஸாஸ்த்ரம் அத்யாய 31

Document Information

Text title : shrIbharatamunipraNItaM nATyashAstram adhyAya 31

File name : natya31.itx

Category : natyashastra

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Sage Bharata

Latest update : May 31, 2025

Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

June 1, 2025

sanskritdocuments.org

ஸ்ரீபரதமுநிப்ரணீதம் நாட்யஸாஸ்தரம் அத்யாய 31

॥ ஸ்ரீரஸ்து ॥

அதை²கத்ரிம்ஸோ⁵த்யாய: ।

வாத்³யம் தூர்யாயநம் ப்ரோக்தம் கலாபாதலயாந்வித: ।

கலாஸ்தஸ்ய(காலஸ்தஸ்ய) ப்ரமாணம் ஹி விஜ்ஞேயம் தாலயோக³த: ॥ 1 ॥

யா லௌகிகீ கலா காஷ்டா² நிமேஷஸ்ச ஸ்ம்ரு³தோ பு³தை: ⁴ ।

ந ஸா தாலகலா ஜ்ஞேயா ஹ்யந்யைஷா தாலஜா கலா ॥ 2 ॥

நிமேஷா: பஞ்ச விஜ்ஞேயா கீ³தகாலே கலாந்தரம் ।

தத: கலாகாலக்ரு³தோ லய இத்யபி⁴ஸம்ஜ்ஞித: ॥ 3 ॥

த்ரயோ லயாஸ்து விஜ்ஞேயா த்³ருதமத்⁴யவிலம்பி³தா: ।

யஸ்தத்ர து லயோ மத்⁴யஸ்தத்ப்ரமாணகலா ஸ்ம்ரு³தா ॥ 4 ॥

கலாகாலப்ரமாணேந தால இத்யபி⁴ஸம்ஜ்ஞித: ।

த்ரிவிதா⁴ ஸா ச விஜ்ஞேயா த்ரிமார்க³நியமா பு³தை: ⁴ ॥ 5 ॥

சித்ரே த்³விமாத்ரா கர்தவ்யா வ்ரு³த்தௌ ஸா த்³விரு³ண ஸ்ம்ரு³தா ।

சதுர்கு³ண த³க்ஷிணே ஸ்யாதி³த்யேவம் த்ரிவிதா⁴ கலா ॥ 6 ॥

த்ர்யஸ்ரஸ்ச சதுரஸ்ரஸ்ச ஸ தாலோ த்³விவித: ⁴ ஸ்ம்ரு³த: ।

த்³விவிதா⁴ஸ்யாபி தாலஸ்ய த்வேகா ப்ரக்ரு³திரிஷ்யதே ॥ 7 ॥

ததா² யோநித்³வயம் தாலா சாந்யாமாநம் நிபோ³த⁴த ।

சஞ்சுபுடஸ்து விஜ்ஞேயா ததா² சாயபுடா பு³தை: ⁴ ॥ 8 ॥

சதுரஸ்ரஸ்து விஜ்ஞேயஸ்தாலஸ்சஞ்சுபுடோ பு³தை: ⁴ ।

த்ர்யஸ்ரஸ்சஞ்சுபுடஸ்சைவ கு³ருலக்⁴வக்ஷராந்வித: ॥ 9 ॥

ஆதௌ³ த்³வே கு³ருணீ யஸ்ய லக்⁴வேகம் ப்லுதமேவ ச ।

அக்ஷராணம் நிவேஸேந ஸ து சஞ்சுபுடஸ்ததா³ ॥ 10 ॥

ஆதௌ³ கு³ர்வக்ஷரம் ?? அந்தே லக்⁴நி சைவ ஹி ।

த்ர்யஸ்ர: ஸ க²லு விஜ்ஞேயஸ்தாலஸ்சஞ்சுபுடாஸ்ரய: || 11 ||

ஸந்நிபாதஸ்தத: ஸம்யா தால: ஸம்யாமதா²பி வா |

ஸந்நிபாதாதி³கோ ஜ்ஞேய: ஸம்யாதி³ஸ்ச ததா²பர: || 12 ||

தாலாதி³ஸ்ச த்ரிபி⁴ர்பே³தை:³ புநஸ்சஞ்சுபுடோ ப⁴வேத் |

ஸம்யாதி³கஸ்து விஜ்ஞேயஸ்தஜ்ஜஞ்ஞரூஸாரிதாதி³ஷு || 13 ||

தாலாதி³கஸ்ததா²ப்ரோக்தோ வித்³வத்³பி:⁴ பாணிகாதி³ஷு |

சஞ்சுபுடஸ்ய யே பா⁴வா: ஸந்நிபாதாத³யஸ்து யே || 14 ||

த ஏவ பே⁴தா³ விஜ்ஞேயா பு³தை⁴ஸ்சஞ்சுபுடஸ்ய ச |

ஸந்நிபாதாதி³க: ஸ்வஸ்ய ப³லவாந்நேதரஸ்ததா² || 15 ||

ஷட்கலோ⁵ஷட்கலஸ்சைவ தாலோ ஹ்யஸமாத்த்ரவர்த்தே |

த்³விப்ரகார: புநஸ்சாயம் நி:ஸப்த³:³ ஸப்த³வாம்ஸ்ததா² || 16 ||

அநயோர்மிஸ்ரப்:³அவம் து மிஸ்ரஸ்தால: ப்ரகீர்த்தித: |

ஸம்யாதாலப்ரவேஸேந ?? விதீ⁴யதே || 17 ||

ஷட்பிதாபுத்ரகக்ரு³: பஞ்சபாணிருதா³ஹ்ரு³: |

ஆத்³யம் ப்லுதம் த்³விதீயம் ச லகு⁴ யத்ராக்ஷரம் ப⁴வேத் || 18 ||

த்ரு³தீயம் ச சதுர்த²ம் ச கு³ருணி பஞ்சமம் லகு⁴ |

ப்லுதாந்த: ஷட்பிதாபுத்ரோ கு³ருலாக⁴வஸம்யுத: || 19 ||

பஞ்சபாணி: ஸ விஜ்ஞேய: ஷட்பாதஸ்து ஷத³க்ஷர: |

ஸந்நிபாதஸ்ததஸ்தால: ஸம்யா தாலஸ்ததை²வ ச || 20 ||

ஸம்யா சைவ ஹி தாலஸ்ச ஷட்பாதஸ்தஸ்ய கீர்த்தித: |

தாலாதி³ஸ்தர்யஸ்ரபே³தோ³ஸ்ய: ஸம்பத்³கேஷ்டகஸம்ஜ்ஞித: || 21 ||

கு³ருபஞ்சாக்ஷராத்³யந்தப்லுதமாத்ராஸமந்வித: |

த்ர்யஸ்ரம் ஸர்வகு³ரும் க்ரு³த்வா நிஷ்காமம் த்வத்ர யோஜயேத் || 22 ||

ஸம்யாத்³வயம் ததஸ்தேஷு உத்³ப³த்³த:⁴ கதி²தோ பு³தை:⁴ |

வ்யுத்³ஸ்ய யுக்த³மதோ யே ச பஞ்சதாலா ப⁴வந்தி ஹி || 23 ||

மிஸ்ரா கீ³தங்க³ஸம்யுக்தா ஜ்ஞேயா ஹ்யுத்³ப³த்³த⁴காத³ய: |

கலா: பஞ்ச ததா² ஸப்த புநர்நவ ச கீர்த்திதா: || 24 ||

த³ஸைகாத³ஸ சைவைதே ஸங்கீர்ண: ஸமுதா³ஹ்ரு'தா: |

ந ஹ்யேஷாமுபயோகோ³ஸ்தி ஸப்தருபே த்⁴ருவாஸு ச || 25 ||

ப்ரவ்ரு'தாதி³ஷு கர்தவ்யா ஏதே பூ⁴ய: ப்ரயோக்த்ரு'பி:⁴ |

யதா²க்ஷரோ⁵த² த்³விகலஸ்ததை²வ ச சதுஷ்கல: || 26 ||

த்ரயோ பே⁴தா³ ஹி தாலஸ்ய ?? த்³விசு³ண: ஸம்ரு'தா: |

சதுரஸ்ரஸ்திரிபி⁴ர்பே⁴தை³ஸ்தாலஸ்து பரிகீர்தித: || 27 ||

சதுஷ்கலோ ஹ்யஷ்டகல: கலா: ஷோத³ஸ சைவ ஹி |

த்ர்யஸ்ரகாலஸ்து ஷட்³பே⁴த³ஸ்த்ரிகல: ஷட்கலஸ்ததா² || 28 ||

கலா த்³வாத³ஸ சைவாஸ்யாஸ்சதுர்விம்ஸதிரேவ ச |

சத்வாரிம்ஸத்ததா²ஷ்டௌ ச ததா² ஷண்ணவதி: கலா: || 29 ||

தாலோ நவவித⁴ஸ்சாயம் ஸமாஸாத்பரிகீர்தித: |

தத்ர சாலாப(சாத்மாத²)நிஷ்க்ராமௌ விசுஷோ⁵த² ப்ரவேஸநம் || 30 ||

சதுர்த்³விகல இத்யேவம் நி:ஸப்³த:³ பரிகீர்தித: |

ஸம்யாதாலோ த்⁴ருவஸ்சைவ ஸந்நிபாதஸ்ததா² பரே || 31 ||

இதி ஸப்³தே³ந ஸம்யுக்தோ விஜ்ஞேயஸ்து சதுர்வித:⁴ |

ஏதேஷாம் சைவ வக்ஷ்யாமி ஹஸ்தாங்கு³லிவிகல்பநம் || 32 ||

உத்தாநாங்கு³லிஸங்கோச ஆலாப இதி ஸம்ஜ்ஞித: |

நிஷ்க்ரமோ⁵தோ⁴க³தஸ்ய(க³தாநாம்) ஸ்யாத³ங்கு³லீநாம் ப்ரஸாரணாத் || 33 ||

தஸ்ய த்³க்ஷணத: க்ஷோபோ விசுஷேப இதி ஸம்ஜ்ஞித: |

நிவர்தநம் ச ஹஸ்தஸ்ய ப்ரவேஸோ⁵தோ⁴முக²ஸ்ய து || 34 ||

யதா³ சதுஷ்கலோ யோக³ஸ்ததா³ த்வேஷ விதி:⁴ ஸம்ரு'த: |

நிஷ்க்ரமஸ்ச ப்ரவேஸஸ்ச த்³விகலே பரிகீர்திதௌ || 35 ||

ஏஷாமந்தரபாதாஸ்து பாதஸம்ஜ்ஞா: ப்ரகீர்திதா: |

ஸஹவ்யஸ்தநிபாதஸ்து ஸம்யநாலஸ்ச வாமத: || 36 ||

ஹஸ்தயோஸ்து ஸம: பாத: ஸந்நிபாத இதி ஸம்ரு'த: |

கலா யா த்ரிவிதா⁴ ப்ரோக்தா தஸ்யா: பாதோ த்⁴ருவ: ஸம்ரு'த: || 37 ||

யதா²க்ஷரஸ்ய தாலஸ்ய ?? கு³ர்வக்ஷரே ஸம்ரு'த: |

யதா²க்ஷரக்ரு'தை: பாதைஸ்தாலே ஜ்ஞேயோ யதா²க்ஷர: || 38 ||

கு³ர்வக்ஷரைஸ்து விஸ்விஷ்டை: ஸ நவத்³விகல: ஸ்ம்ரு³: |
 த்³விர்பா⁴வா த்³விகலஸ்யாத்ர விஜ்ஞேயஸ்து சதுஷ்கல: || 39 ||

தர்யஸ்ரஸ்ச சதுரஸ்ரஸ்ச ஷ்டக்லோ⁵ஷ்டகலஸ்ததா² |
 த்⁴ருவாணம் து ப⁴வேத்தாலஸ்தம் ச வக்ஷயாமி தத்த்வத: || 40 ||

கநிஷ்டா²ங்கு³விநிஷ்க்ராம: ஸம்யா(ஸம்யா) சைவ ததோ ப⁴வேத் |
 கநிஷ்டா²நாமிகாப்யாம் து நிஷ்க்ராமோ⁵தோ விதீயதே || 41 ||

ததஸ்ச தால: கர்தவ்யா ஸம்யா சைவ து பஞ்சமீ |
 ப்ரவேஸோ ?? ஷஷ்ட: ² கர்தவ்யஸ்தர்ஜனீக்ரு³: || 42 ||

நிஷ்க்ராமஸந்நிபாதாந்தே நித்யமஷ்டக்லோ ப⁴வேத் |
 ஏஷ யுக்³மே கலாபாதவிகல்போ⁵ங்கு³விபி: ⁴ க்ரு³: || 43 ||

கநிஷ்டா²ங்கு³விநிஷ்க்ராம: ப்ரத²மே து கலே ப⁴வேத் |
 ஸம்யாபாதோ த்³விதீயா ச த்ரு³தீயா தால ஏவ ச || 44 ||

ஸம்யா தத்ர சதுர்தீ² ச பஞ்சமீ தர்ஜனீக்ரமாத் |
 ஷஷ்ட²ஸ்ச ஸந்நிபாத: ஸ்யதே³ஷ வை ஷ்டக்லோ விதி: ⁴ || 45 ||

ஏஷ தர்யஸ்ரே கலாபாதே விகல்போ⁵ங்கு³விபி: ⁴ க்ரு³: |
 கநிஷ்டா²ங்கு³விநிஷ்க்ராமே ப்ரவேஸஸ்ச ததா² ப⁴வேத் || 46 ||

கநிஷ்டா²நாமிகாஸ்தா²நே தாலோ ஜ்ஞேயஸ்த்ரு³தீயகே |
 ஸம்யாபாதஸ்சதுர்தீ² ஸ்யாந்நிஷ்க்ராமோ மத்⁴யமாக்கு³: || 47 ||

ஷஷ்ட²தாலஸ்ததா² ஜ்ஞேயோ நிஷ்க்ராமஸ்தர்ஜனீக்ரு³: |
 ஸம்யாஷ்டமீ ததஸ்தாலோ நவமீ து கலா ஸ்ம்ரு³தா || 48 ||

கநிஷ்டி²காப்ரவேஸஸ்து த்³ஸமீ து கலா ப⁴வேத் |
 நிஷ்க்ராமஸ்சைவ தர்ஜந்யாஸ்தத³நந்தரமிஸ்யதே || 49 ||

ஸந்நிபாதஸ்ததா² தே ச கலாத்³வாத்³ஸகம் ப⁴வேத் |
 ஏஷதோ வாபவிஷேபவ்யவதா⁴நஸ்ச பண்டி³தை: || 50 ||

விதி⁴ஷ்சதுஷ்கலோ ஜ்ஞேய: ப்ராகு³க்தாங்கு³விபி: ⁴ க்ரு³: |
 த்³விகலஸ்சதுஷ்கலஸ்ச பாத³பா⁴க: ³ ப்ரகீர்தித: || 51 ||

சத்வார: பாத³பா⁴கா³ஸ்ச ?? ஹி பரிநாட்யதே |

சஞ்சத்புடஸ்ய தாலஸ்ய ததா² சஞ்சுபுடஸ்ய ச || 52 ||

பஞ்சபா³ணஸ்ச விஜ்ஞேயா பே⁴தா³ ஹ்யேதே ப்ரு²த²க்ப்ரு²த²க் |
ஏவமேஷ மயா தால: ஸமாஸாத்தபிகீர்தித: || 53 ||

ஆஸாரிதே வர்தமாநே கீ³தேஷ்வபி ஹி ய: ஸம்ரு²த: |
அதா²ஸாரிதகாநாம் து ஸம்ப்ரவக்ஷயாமி லக்ஷணம் || 54 ||

பே⁴த³ஸ்சஞ்சத்புடஸ்யாதௌ³ ததா² கு³ருலகு⁴ப்லுதை: |
பஞ்சபாணிம் தத: குர்யாத்³த³விரப்⁴யஸ்தம் ப்ரயோக³வித் || 55 ||

யதா²க்ஷரம் து ஸர்வத்ர யதா²வத்³விநிவேஸயேத் |
ஸம்யாதால: புநஸ்சைவ ஸம்யாதாலமதா²பி ச || 56 ||

ஆத்³யே⁵க்ஷரே ஸந்நிபாதம் பஞ்சபா³ணஸ்ச யோ ப⁴வேத் |
தாலம் ஸம்யாம் ச தாலம் ச ஸம்யாதாலௌ தத: பரம் || 57 ||

ஏஷ ஏவ த்³விதீயே⁵பி பஞ்சபா³ணே விதி:⁴ ஸம்ரு²த: |
ப்லுதச்சே²தே³பி தஸ்யேஷ்ட: ஸந்நிபாத: ப்ரயோக்த்ரு²பி:⁴ || 58 ||

ஏவம் யதா²க்ஷரம் ஜ்ஞேயம் கநிஷ்டா²ஸாரிதம் பு³தை:⁴ |
யதா²க்ஷரஸ்யாக்ஷரைஸ்ச தாலபாதாந்நிபோ³த⁴த || 59 ||

சகாரே து ப⁴வேச்ச²ம்யா த்³விதீயே தால ஏவ ச |
புகாரே து ப⁴வேச்ச²ம்யா டகாரே தால ஏவ ச || 60 ||

ஏவம் சஞ்சுபுடே ஜ்ஞேயம் பஞ்சபாணேரத: பரம் |
ஷடா³ரே ஸந்நிபாத: ஸ்யாத்திங்காரே தல ஏவ ச || 61 ||

தகாரே து ப⁴வேச்ச²ம்யா ஏகாரே தால ஏவ ச |
த்ரகாரே து ப⁴வேச்ச²ம்யா ககாரே தால ஏவ ச || 62 ||

த்³விதீயே⁵ப்யேவமேவ ஸ்யாத்ஸந்நிபாதஸ்தத: பரம் |
கு³ர்வக்ஷராணாம் விஸ்ஸேஷாதே³வமேவ து மத்⁴யமம் || 63 ||

விஸ்ஸேஷிதாநாமேஷாம் து த்³விர்பா⁴வே யா கலா ப⁴வேத் |
பாதாந்நே ஸா ப்ரயோக்தவ்யா யதா²வத்³நுபூர்வஸ: || 64 ||

த்³விர்பா⁴வாந்மத்⁴யமஸ்யேவ ஜ்யேஷ்த²மித்யபி⁴தீ⁴யதே |
மத்⁴யமஸ்ய வித⁴நேந ந்யஸேச்ச த்³விசு³ண: கலா: || 65 ||

ஸந்நிபாதத்நிபாதைஸ்ச தேஷாம் வஸ்து ப்ரகீர்த்திதம் ।

ஸமாநலக்ஷணம்ஸ்சைவ க³த³தோ மே நிபோ³த⁴த ॥ 66 ॥

நிஹத்ய தா³நவம் கோ⁴ரம் ருத்³ரேணமிததேஜஸா ।

ந்ரு³த்யமுத்பாதி³தம் சித்ரம் பூர்வம் தாண்ட³வஸம்ஜ்ஞிதம் ॥ 67 ॥

அத²பூ⁴தக³ண: ஸர்வைஸ்தஸ்மிந்காலே மஹாத்மபி:⁴ ।

வர்த⁴மாநமித³ம் த்ரு³ஷ்டம் பிண்ட³ப³ந்தா⁴ர்விபூ⁴ஷிதம் ॥ 68 ॥

பரிதுஷ்டஸ்ச தத்³த்ரு³ஷ்ட்வா ஸபத்நீகோ வ்ரு³ஷத்⁴வஜ: ।

ப்ரத³தௌ³ து வரம் ஸ்ரேஷ்ட²ம் ஸஹ தே³வக³ணாதி⁴பை: ॥ 69 ॥

லக்ஷயலக்ஷணஸம்பந்நா மார்க³யுக்தவிதி⁴(தி:⁴) க்ரமை: ।

வர்த⁴மாநப்ரயோக்தாரோ யாஸ்யந்தி ஸிவகோ³சரம் ॥ 70 ॥

ஏவமேதந்மயா த்ரு³ஷ்டம் பிண்ட³ப³ந்தா⁴நிமித்தத: ।

அது⁴நா து ப்ரவக்ஷயாமி லக்ஷணம் ஸ்ரு³ணுத த்³விஜா: ॥ 71 ॥

வ்ரு³த்தித³க்ஷிணசித்ரேஷு மார்கே³ஷு விநியோஜிதம் ।

த்³விவித⁴ம் வர்த⁴மாநம் ஸ்யாத்ஸ்வப்ரமாணவிநிர்மிதம் ॥ 72 ॥

அதாலம் ச ஸதாலம் ச தத்ப்ரமாணம் த்³விஜா: ஸ்ம்ரு³தம் ।

சதஸ்ர: காண்டி³காஸ்சைவ தாவந்த்யாஸாரிதாநி து ॥ 73 ॥

த⁴ருவகேண கலாபி⁴ஸ்து கண்டி³கா தே³வகல்பிதா ।

வர்த⁴மாநஸாரீரே து க்ரியதே மார்க³யோஜநா ॥ 74 ॥

ஆத்³யா நவகலா து ஸ்யாத்³ஷ்டாபி⁴ஸ்தத்பரா ஸ்ம்ரு³தா ।

த³ஸ ஷ்டச ததா² சைவ த்ரு³தீயா கண்டி³கேஷ்யதே ॥ 75 ॥

சதுர்த² கண்டி³கா சைவ த்³வாத்ரிம்ஸத்கலிகா ஸ்ம்ரு³தா ।

கலாபி⁴ரேவம் நிர்தி³ஷ்டா கண்டி³கா வர்த⁴மாநகே ॥ 76 ॥

கேவலம் மார்க³ஸம்பூ⁴தா ஸ்வாலயோபாங்க³வர்ஜிதா ।

ஏகத்³வித்ரிசதுர்யோகா³த்தாபி⁴ராஸாரிதாநி து ॥ 77 ॥

வர்த⁴மாநே ப்ரஸூயந்தே மார்க³தாலாங்க³யோக³த: ।

ப்ரத²மாம் கண்டி³காம் க்ரு³த்வா பா³லதாலப்ரயோஜிதம் ॥ 78 ॥

அந்திமார்த⁴கலாஹீநம் குர்யாதே³வம் கநிஷ்ட²கம் ।

த்³விதீயாம் கண்டி³காம் க்ரு³த்வா ப்ரத²மா ஸகலா யதி³ ॥ 79 ॥

யோஜ்யதே பூர்வதாலேந ததா³ தத்ஸ்யால்யாந்தரம் ।

வர்த⁴மாநம் விநா சித்ரே ந ஹி வ்ரு³த்தௌ லயாந்தரம் ॥ 80 ॥

ப³ஹிர்வா வர்த⁴மாநே வா கநிஷ்டா²ம் ந ஹி த³க்ஷணே ।

த³விரு³ணக்ஷீர(கு³ணக்ஷீர)ஸம்யோகா³த³ந்யமார்க³நியோஜநாத் ॥ 81 ॥

ந்ரு³த்யகாலவிஸேஷாச்ச பா³லாத³ந்யல்லயாந்தரம் ।

த்ரு³தீயா ஸத்³விதீயா ச ப்ரத²மா சைவ தத்கலா ॥ 82 ॥

த³விகலம் யோக³மாஸ்ரித்ய மத்யமாஸாரிதம் து தத் ।

சதுர்த²மாதி³த: க்ரு³த்வா சதஸ்ர: கண்டி³கா யதா² ॥ 83 ॥

சதுஷ்கலோ ந ?? ஜ்யேஷ்த²மாஸாரிதம் து தத் ।

ப்ரயோக³ஸ்து யதா³ த்வேஷாம் பிண்ட³ப³ந்தை⁴விகல்பதே ॥ 84 ॥

ப்ரத்யேகம் து(த்வ)ங்கி³ந்யாஸஸ்ததா³ தேஷாம் ப்ரு³த²க்ப்ரு³த²க் ।

முக²ம் ப்ரதிமுக²ம் சைவ தே³ஹஸம்ஹரணம் ததா² ॥ 85 ॥

அங்கா³ந்யேதாநி சத்வாரி ஸர்வேஷ்வாஸாரிதேஷ்விஹ ।

உபோஹநம் முக²ம் தேஷாம் யுக³மம் ப்ரதிமுக²ம் ப⁴வேத் ॥ 86 ॥

ஓஜ: ஸரீரஸம்ஹாராவயமங்க³விதி⁴க்ரம: ।

இத்யேவ சதுரங்கா³நி ஜ்ஞேயாந்யாஸாரிதாநி து ॥ 87 ॥

சதுராஸாரிதைர்ப³த³த⁴ம் வர்த⁴மாநகமுச்யதே ।

வர்ணதாலயக்³ரந்த²வாத³யாபி⁴நயவர்த⁴நாத் ॥ 88 ॥

பாத்ராணாம் வ்ரு³த³தி⁴யோகா³ச்ச வர்த⁴மாநகமுச்யதே ।

வர்த⁴மாநே ஸரீரஸ்ய ப⁴வேதா³ஸாரிதஸ்ய ச ॥ 89 ॥

கார்யகாரணபா⁴வேந பரஸ்பரவிகல்பநம் ।

யதா² வ்ரு³க்ஷாத³ப⁴வேத³பீ³ஜோ பீ³ஜாத³வ்ரு³க்ஷஸ்ய ஸம்ப⁴வ: ॥ 90 ॥

அந்யோந்யஹேதுஸம்யோக:³ ப்ரஸந்தவ்யஸ்ததை²வ து ।

யோகா³தே³ககலாத்ஸூதே கநிஷ்ட²கலயாந்தரே ।

த³விகலாந்மத்யமம் சைவ ஜ்யேஷ்ட²ம் சைவ சதுஷ்கலாத் ॥ 91 ॥

சஞ்சத்புட்பரிவர்த: ஸம்யாதி³ த்³வௌ ச பஞ்சபாணிக்ரு³த்தௌ ।

அந்தே ச ஸந்திபாத: பாதவிதி⁴ரயம் கநிஷ்ட²ஸ்ய ॥ 92 ॥

அயமேவ தாலயோகோ³ விஸேஷஸித்³தி⁴ஸ்ச ஸூர்யவத்³தி³ஷ்டா¹ ।

ப⁴வதீஹ லயாந்தரிதே ஸப்³தா³த்³பே⁴தோ³ லயஸ்சைவ ॥ 93 ॥

உத்தரகாலாந்க்ரு³த்வா த்வாதௌ³ விப்ரா: கலா: பரித்யஜ்ய ।

ஏதத்தாபதிதா⁴நம் மத்⁴யமகாஸாரிதே ப்ரோக்தம் ॥ 94 ॥

ஜ்யேஷ்ட²ஸ்ய ப⁴வதி நியமாதா³தா³வேகா சதுஷ்கலா மாத்ரா ।

மாத்ரா க்ரு³ந்நு³க³தா ஸ்யாத்க்ரு³த்வௌதௌ த்³வௌ ச பரிவர்தௌ ॥ 95 ॥

வாலம் நவகலம் வேஷாம் ந தேஷாம் ஸாது⁴ ஸம்மதம் ।

ஸந்நிபாதாங்க³விந்யாஸம் கலாநியமத: க்ரு³தம் ॥ 96 ॥

தேஷாம் ஸம்முக²தாலம் த்⁴ருவபாதைரேவ நியமதாத்தாமம் ।

தஸ்ய கலாபாக்ஷரகு³ருலகு⁴வர்ணஸ்தி²திம் வக்ஷ்யே ॥ 97 ॥

ஜ்யேஷ்ட²ஸ்ய கலா ஹ்யஷ்டௌ முக²ம் ப⁴வேந்மத்⁴யமஸ்ய ஸமூலகம் ।

ஷட³ர்லயாந்தரே ஸ்யாத்பஞ்சைவ கலா: கநிஷ்ட²ஸ்ய ॥ 98 ॥

ஆதா³வந்நதே கு³ருணீ மத்⁴யே ச லக்ஷ⁴நி பா³லத: ப்ரப்⁴ரு³தி ।

அஷ்டௌ த்³வாத்³ஸ ஷோட³ஸ விம்ஸதிரபி வாக்ஷராணி ஸ்யு: ॥ 99 ॥

ஆஸாரிதோபவஹநேஷ்வாதா³வாஸாரணாநி யுக்தாநி ।

தாந்யக்ஷராணி வக்ஷ்யே யாநி புரா ப்ரஹ்மகீ³தாநி ॥ 100 ॥

யதா²-

கூஹும் ஜக³தி யதி³ கி³நி கி³ஜம் ஹும் ப்ரத²மே லயாந்தரே வாபி

திதிஜலகுசக்ரலயமத்⁴யே இதி திகுசவலிதகஜ்யேஷ்டே² ।

இத்யக்ஷரபதநகலாகு³ருலகு⁴வர்ணஸ்தி²திப்ரதிவிப⁴க்த: ।

ஆஸாரிதமுக²ஸம்ஜ்ஞே உபவஹநவிதி:⁴ ஸமுத்³தி³ஷ்ட: ॥ 101 ॥

ஏவமேதத்ஸவிஸ்தாரம் கதி²தம் பரிமாணகம் ।

சத்வாரஸ்து கு³ரு டுக்³மே ஓஜே ஷட்பரிகீர்திதா: ॥ 102 ॥

பஞ்சபாணௌ த்³விதீயே து ஸார்த்⁴ஷட்பரிகீர்திதா: ।

கநீய ஏவம் கர்தவ்யமகரௌஸ்தாலமாநத: ॥ 103 ॥

யதா²-

தே³வம் தே³வை: ஸம்ஸ்துதம் நமிதம் தை³த்யையஜ்ஞௌநாகை:³ பித்ரு³பி⁴ஸ்ச

நமிதசரணம் த்ரைலோக்யஹேதுமீஸம் ருத்³ரம் ஸரணமஸ்யஹமுபக³த: ।

அஷ்டாவேவ க்³ண: கார்யா: பூர்வதாலே யத்³விதி⁴ |
த்³வாத³ஸைவ து கர்தவ்யா: கதி²தா: புத்ரகே க்³ண: || 104 ||

அர்த⁴த்ரயோத்³ஸக³ணஸ்த்ரு⁴தீயே வஸுஸம்ஜ்ஞிதா: |
ஏவமக்ஷரவிந்யாஸோ மத்⁴யமாஸாரிதே ஸ்ம்ரு⁴த: || 105 ||

யதா² -

பூதாதி⁴பதிம் ப⁴க³நேத்ரஹரம் தே³வைர்வேத்³யம் ஸுரவரமத்²நம் ரௌத்³ரம்
ப⁴யத்³ம் க³ஜசர்மவ்ரு⁴தம் ஸம்பு⁴ம் த்ர்யக்ஷம் ஜ்வலநநிப⁴ஜடம் |
பு⁴ஜக³பரிகரம் த்ரித்³ஸக³ணவ்ரு⁴தம் தை³த்யைர்நித்யம்
பரிபடி²தசரிதமரபதிநமிதமபி⁴மதஸுக²த³ம் ஸரணம்
ஸுரநுதசரணமஹமுபக³த: |
கார்யா: ஷோட³ஸ யுக³மாக²யே தாலே து ப்ரத²மே க்³ண: |
சதுர்விம்ஸதிரோஜாக²யே த்³விதீயே வஸுஸம்ஜ்ஞிதே || 106 ||

சதுர்விம்ஸதிரர்த⁴ம் ச த்ரு⁴தீயே வஸுஸம்ஜ்ஞிகே |
ஜ்யேஷ்டே²ஷ்வாஸாரிதே கார்ய ஏவமக்ஷரஸஞ்சய: || 107 ||

யதா²-

அமரப்ரவரம் மத்³நாங்க³ஹரம் பு⁴வநைகநாத²மப⁴யப்ரத³ம்
த்ரிபுராந்தகரம் தே³வம் தமஹம் ப்ரணத: ஸுரபித்ரு⁴க³ணநதசரணம்
ப்ரு⁴தி²வீஸலிலஜ்வலநபை⁴ரவருபம் க²ட்வாங்க³கபாலதா⁴ரம்
பவந: ஸுரீர்யஸ்சந்த³ரோ யஜாரமாப்யோமாக²யா: கார்யா முநிபி⁴ர்யஸ்ய
ப்ரோக்தாஸ்த்ரையலோக்யகு³ரும் தமசிந்த்யமஜம் வித்³யாநிலயம் பை⁴ரவருபம்
க²ட்வாங்க³கபாலதா⁴ரம் ஸ்தி²த்யுத்பத்திப்ரலயநிமித்தம்
சந்த³ரார்த⁴த⁴ரம் திலகார்த⁴த⁴ரம் ரஸநார்த⁴த⁴ரம்
ப³ஹுபி⁴ர்விக்கு⁴தைர்விவிதை⁴ர்விகடைர்வித்³யதி விமுகை:² ப்ரத²மை:
பரிவ்ரு⁴தமீஸம் ஸுக²த³ம் ஸததம் ப்ரணத: ||

ஆஸாரிதாநாம் ஸர்வேஷாம் யே பே⁴தா:³ பரிகீர்திதா: |
யதா²க்ஷரம் த்³விஸங்க²யாதம் த்ரிஸங்க²யாதம் யதா²பி வா || 108 ||

தாலோச்சே²தோ³ த்³விசு³ணிதை: ஸமவர்ணக³ஜ்ண: க்ரு⁴தம் |
அநிவ்ரு⁴த்தாக்ஷரபத்³ம் யதா²க்ஷரமிதி ஸ்ம்ரு⁴தம் || 109 ||

நிவ்ரு⁴த்த்யா யத்ஸமாயுக்தம் த்³விஸங்க²யாதம் தமுச்சயதே |
நிர்வ்ரு⁴த்தத்³வயஸம்பந்நம் த்ரிஸங்க²யாதமிதீஷ்யதே || 110 ||

சதுஷ்காதௌ³ சதுர்மாத்ரா யதோ²க்தகு³ருலாக⁴வா: |

யதா²யோக³ம் க³ண: கார்யா கீ³தேஷ்வாஸாரிதேஷு ச || 111 ||

அக்ஷரையா சதுர்மாத்ரா த்³விமாத்ரா வர்ணதஸ்து ஸா |

சித்ரே கலா ப⁴வேத்³ய து வ்ரு³த்தௌ ஸா த்³விகு³ண ஸ்ம்ரு³தா || 112 ||

வ்ரு³த்தௌ யா வர்ணமாத்ராபி⁴ஸ்சதுர்மாத்ரா: ப்ரகீர்திதா |

த்³விகு³ண த்³க்ஷிணே ஸா து கலா ஜ்ஞேயா ப்ரயோக்த்ரு³பி: || 113 ||

ந மார்க³பே⁴தோ³க்ஷரேஷு கஸ்சித³ப்யுபபத்³யதே |

வர்ணமாத்ரா த்³விகு³ணிதாத்³வர்ணபே⁴த: ப்ரகீர்தித: || 114 ||

யதா²க்ஷரேஷு பூ⁴யிஷ்ட²ம் கீ³தேஷ்வாஸாரிதேஷு ச |

விதி⁴ரேஷு ஸமுத்³தி³ஷ்டோ வர்ணதாலபதா³ஸ்ரய: || 115 ||

த்³விஸங்க்²யாதே நிவ்ரு³த்திஸ்து கார்யாத்³யஸ்யார்த⁴யோக³த: |

த்³விஸங்க்²யாதார்த⁴யோகே³ந த்ரிஸங்க்²யாதே⁵பி சேஷ்யதே || 116 ||

ந சித்ரே த்³வித்ரிஸங்க்²யாதம் கதா³சித³பி யோஜயேத் |

ந ச வ்ரு³த்தித்ரிஸங்க்²யாதம் கீ³தேஷ்வாஸாரிதேஷு ச || 117 ||

த்³க்ஷிணே ஸ்யாதத்ரிஸங்க்²யாதம் த்³விஸங்க்²யாதம் ச வார்திகே |

சித்ரே யதா²க்ஷரம் ப்ரோக்தமிதி மார்க³விநிஸ்சய: || 118 ||

த்³க்ஷிணேநைவ க³த்வாதௌ³ நிவ்ரு³த்தௌ வ்ரு³த்திவத்³வ்ரஜேத் |

சித்ரவச்ச யதா²ந்யாயம் த்ரிஸங்க்²யாதே விதி: ஸ்ம்ரு³த: || 119 ||

அநேநைவ விதா⁴நேந த்³விஸங்க்²யாதமபீஷ்யதே |

வ்ரு³த்தௌ வா த்³க்ஷிணே வாபி ப்ரயோகோ³ஸ்ய ஸதை³வ து || 120 ||

வஸ்வாதௌ³ வஸுமத்⁴யே ச வஸ்வந்தே யா நிவ்ரு³த்தய: |

ப்ரயோக்தவ்ய: ப்ரயோக³ஜ்ஞைர்விசார்யாங்க³ப³லாப³லம் || 121 ||

நிவ்ரு³த்தௌ து கலா ந்யூநா யதா³ வஸ்துவஸாத்³ப⁴வேத் |

அகாலபாதநாத்ஸ்யா வர்ண: கார்யோ நிவ்ரு³த்திமாந் || 122 ||

வர்ணலங்காரஸௌபா⁴க்யம் விச்சே²த: கரணஸ்ய ச |

தத்த்வாதீ³நாம் ப்ரயோக³ஸ்ச நிவ்ரு³த்தீநாம் ப்ரயோஜநம் || 123 ||

ஆஸாரிதேஷு கீ³தேஷு வர்த⁴மாநேஷு சைவ ஹி |

வர்த⁴மாநம் து விஜ்ஞேயம் சதஸ்ர: கண்டி³கா பு³தை: ⁴ || 124 ||

விஸாலா ஸங்க³தா சைவ ஸுநந்தா³ ஸுமுக² ததா² |

உபோஹநம் விஸாலாயா: கலா(லா:) பஞ்ச ப⁴வேதி³ஹ || 125 ||

ஷட்³ங்க³(ஷட்ஸங்க³)தாயா விஜ்ஞேயா: ஸுநந்தா³யாஸ்ச ஸப்த ச |

ஸுமுக²யாஸ்சோபவஹநம் நித்யமஷ்டகலம் ப⁴வேத் || 126 ||

ஆதௌ³ கு³ருத்³வயம் கார்யம் சதுர்த³ஸ லக்ஷ⁴ந்யத² |

உபோஹநம் விஸாலாயா: புநரந்தே கு³ரு: ஸ்ம்ரு³த: || 127 ||

யதா²- ரு³ந்தும் ஜக³தி அவலிதகதி³கி³நிகி³குசக்ரு³ததிதி வா | (?)

சதுர்பி⁴ரதி⁴கைரேவம் லகு⁴பி⁴ர்கு³ருஸம்ஸ்துதை: |

ஸுநந்தா³யாஸ்ச விஜ்ஞேயோ ஹ்யபோஹநவிதி⁴ர்³பு³தை: ⁴ || 128 ||

யதா²- ரு³ந்தும் ஜக³தி அவலிதகதி³கி³தி ரு³லகுசலதி விபோ⁴ | (?)

ஷட்³விம்ஸதிர்³லக்ஷ⁴நி ஸ்யு: ஸுமுக²யாஸ்ச கு³ருணி ச |

உபோஹநவிதா⁴நேந ஜ்ஞேயாநி முநிஸத்தமா: || 129 ||

யதா²- ரு³ந்தும் ஜக³தி அவலிகதி³கி³விகி³திதிரு³லரு³சகுலதிதி ஜக³திதி வா |

உபோஹ்யந்தே ஸ்வரா யத்ர யேந கீ³தம் ப்ரவர்ததே |

தமாது³போஹநம் ப்ரோக்தம் ஸுஷ்காக்ஷரஸமந்விதம் || 130 ||

அத²வா மோஹ்யதே யஸ்மாத்தப்ரயோக³ஸூசநாதி³பி: ⁴ |

தமாது³போஹநம் ஹ்யேதஜ்ஜாநபா⁴(தா)ண்ட³ஸமாஸ்யம் || 131 ||

ஸம்யா தாலௌ த்³விரப்யஸ்தௌ ஸந்நிபாதாந்த்ய ஏவ ச |

உபோஹநம் விஸாலாயாஸ்தாலோ⁵யம் பரிகீர்தித: || 132 ||

த்³விகல: ஸங்க³தாயாஸ்ச தாலஸ்சஞ்சுபுட: ஸ்ம்ரு³த: |

த்ரிகலோ யுக்ததாலாதி³ ஸுநந்தா³யாஸ்ததை²வ ச || 133 ||

சஞ்சத்புடஸ்து த்³விகல: ஸுமுக²யா: ஸ்யாது³போஹநே |

உபோஹநே த்³விரப்யஸ்தைஸ்தத: கார்யா து கண்டி³கா || 134 ||

ஏதாந்யுபோஹநாநீஹ சத்வாரி க³தி³தாநி ஹி |

ஆநுபூர்வ்யா ப்ரயோக³ம் ச கண்டி³காநாம் நிபோ³த⁴த || 135 ||

ஸம்யா ?? புந: ஸம்யா ததஸ்தாலோ யதா²க்ரமம் |

த்ரிகல: ஸந்நிபாதஸ்ச விஸாலாயா: ப்ரகீர்தித: || 136 ||

சஞ்சத்புடஸ்து வி(த்³வி)கல: ஸங்க³தாயா அபி ஸ்ம்ருத்: |

சதுஷ்கல: ஸுநந்தா³யா: ஸ ஏவ க³தி³தோ பு³தை: || 137 ||

ஸந்நிபாதத்³வ்யோபேதா த்³விசித்ரஸ்து ப்ரயோக்த்ரு³பி: || 138 ||

கார்யஸ்சதுஷ்கலோ யுக்³ம: ஸுமுக²யாஸ்ச யதா²க்ரமம் || 138 ||

வர்த⁴மாநஸ்ய தாலோ⁵யம் கண்டி³காநாம் ப்ரு²த்க்ப்ரு²த்க் |

மயா ப்ரோக்தோ முநேஸ்சைவ ஸம்ஹதாநாம் நிபோ³த⁴த || 139 ||

பூர்வம் விஸாலா கர்தவ்யா ஸங்க³தா தத³நந்தரம் |

ஸங்க³தாயாம் க்³ரஹம் க்ரு³த்வா விஸாலா புநரிஷ்யதே || 140 ||

கநிஷ்டா²ஸாரிதே தாலோ யோ யதா² பரிகீர்த்தி: |

ஸ ஏவ ஸர்வ: கர்தவ்ய: ப்ரத²மே கண்டி³கோத்³ப⁴வே || 141 ||

ஸுநந்தா³ ஸங்க³தா சைவ விஸாலா ச யதோ²தி³தா |

ஸுநந்தா³யாம் க்³ரஹம் க்ரு³த்வா ததஸ்ஸைவ ப்ரயோஜயேத் || 142 ||

மத்யமாஸாரிதே தாலோ யோ மயா பரிகீர்த்தி: |

ஸம்யாஸ்த்ரயஸ்ய கர்தவ்ய: ஸுநந்தா³த்யஸ்ய பண்டி³தை: || 143 ||

ஸுமுக² ச ஸுநந்தா³ ச ஸங்க³தப்ரத²மா ததா² |

ஸுமுக²யாதௌ³ க்³ரஹம் க்ரு³த்வா யதோ²க்தம் ஸம்ப்ரயோஜயேத் || 144 ||

ஜ்யேஷ்டா²ஸாரிதகே தாலோ நி:ஸப்³த:³ ஸப்³த³வாம்ஸ்ததா² |

ஸ ஸர்வ ஏவ கர்தவ்யோ பு³தை⁴ஸ்சதஸ்ரு³ணமபி || 145 ||

ஸம்யோக: கண்டி³காநாம் து தாலோ⁵யம் பரிகீர்த்தி: |

ஏவமாஸாம் ஸமாயோகா³த்³வர்த⁴மாநகமிஷ்யதே || 146 ||

வாலம் ந ஸுகலம்(சதுஷ்கலம்) ஜ்ஞேயம் த³ஸஸப்³த³லயாந்தரம் |

பஞ்சஷஷ்டிகலம் ஜ்யேஷ்ட²ம் த்ரயஸ்த்ரிம்ஸுத்து மத்யமம் || 147 ||

கலாநாம் வ்ரு³த்³தி⁴மாஸாத்³ய த்வக்ஷராணம் து வர்த⁴நாத் |

லயஸ்ய வர்த⁴நாச்சாபி வர்த⁴மாநகமுச்சயதே || 148 ||

ஆஸாரிதேஷு கீ³தேஷு வர்த⁴மாநேஷு சைவ ஹி |

த்³விசு³ணஸ்தாலயோகே³ந கார்யோ ஹ்யக்ஷரஜோ விதி: || 149 ||

?? ஸந்நிபாதோ யதா³ ப⁴வேத் |

அந்த்யா கலா த்³விமாத்ரா து ததா³ ஜ்ஞேயா ப்ரயோக்த்ரு³பி: || 150 ||

ஏவமேதந்மயா ப்ரோக்தம் வர்தமாநஸ்ய லக்ஷணம் ।

ஆஸாரிதாநாம் வக்ஷ்யாமி விஸ்தாரம் லகு⁴லக்ஷணம் ॥ 151 ॥

அந்யூநாயாம் கலாயாம் து த்⁴ருவம் ப்ராஜ்ஞோ நிவேத³யேத் ।

அத² தாலாக்ஷரவஸாஸ்த்வேஷாம் யே தாம்ஸ்ச (வஸாச்சே²ஷாநந்தாம்ஸ்ச)
யோஜயேத் ॥ 152 ॥

ப்லுதே லக்⁴வக்ஷரே சைவ த்⁴ருவே ஸாம்யம் ந வித்³யதே ।

ந வித்³யதே த்ரிபி:⁴ பாதை: ஸமத்வமுபதி³ஸ்யதே ॥ 153 ॥

தாலஸ்ச ஸந்நிபாதைஸ்ச ஸம்யாபி⁴ஸ்ச த்⁴ருவேண ச ।

கநிஷ்டா²ஸாரிதம் கார்யம் மத்⁴யமம் ஜ்யேஷ்ட²மேவ ச ॥ 154 ॥

??

?? ॥ 155 ॥

ப்ரஸ்தாரேண கலாநாம் ஸம்யாதாலாந்தரோபேதம் ।

பூர்வம் ஸம்யா கார்யா த்³விகலஸ்தால: கலாத்³வயம் ஸம்யா ॥ 156 ॥

புநரேககஸ்தாலஸ்த்ரிகல: ஸ்யாத்ஸந்நிபாதஸ்ச ।

த்ரிகலோ⁵ந்யஸ்மிம்ஸ்தால: ஸம்யைக: ??கலாத்³வயே தால: ॥ 157 ॥

த்³விகலா ச புந: ஸம்யா தால: க?? ।

?? ॥ 158 ॥

த்ரிகலஸ்ச ஸந்நிபாதோ பூ⁴யோ விதி⁴ரேஷ கர்தவ்ய: ।

த்³வாத³ஸ கலாஸ்த்ரு⁴தீயே தஸ்யாந்தே ஸந்நிபாதஸ்ச ॥ 159 ॥

ப்ரத²மஸ்தவஷ்டகல: ஸ்யாத்³த்³வாத³ஸகலிகௌ ததா²பரௌ ஜ்ஞேயௌ ।

அந்த்யஸ்ச ஸந்நிபாதோ மத்⁴யஸ்யாஸாரிதஸ்யோக்த: ॥ 160 ॥

யே பூர்வமங்கு³லிக்ரு⁴தா: ப்ரவேஸாந்நி(ஸநி)ஷக்ராமஸம்ஜ்ஞயா க³தி³தா: ।

தே ஸர்வே கர்தவ்யா மத்⁴யே த்வாஸாரிதே தஜ்ஜ்ஞை: ॥ 161 ॥

?? ஜ்யேஷ்டே² து கர்தவ்யம் ஸம்யாதாலகலாந்விதம் ।

ஸதத்ரயோ⁵த² நிஷக்ராமோ விக்ஷேபோ⁵த² ப்ரவேஸநம் ।

அங்கு³லீநாம் து கர்தவ்யம் கலாமாநம் சதுஷ்கலம் ॥ 162 ॥

பூர்வம் ஸம்யா கார்யா சதுஷ்கலோ⁵ந்யோ ப⁴வேத்ததஸ்தால: ।

ஸம்யா சதுஷ்கலா ஸ்யாத்³விகலஸ்தாலஸ்ததா² சைவ || 163 ||

கார்யஸ்ய ஸந்நிபாதோ⁵பி ஷட்கல: ஷட்கலஸ்து தால: ஸ்யாத்¹
த்³விகலா ச புந: ஸம்யா சதுஷ்கல: ஸ்யாத்புநஸ்தால: || 164 ||

ஸம்யா சதுஷ்கலா ஸ்யாத்³த்³விகலஸ்தாலஸ்ச கர்தவ்ய: |
புநரேவ ஸந்நிபாதஸ்ச ஷட்கல: ஸம்விதா⁴தவ்ய: || 165 ||

விதி⁴ரேஷ ஏவ க்ரு³த்ஸந: புநஸ்த்ரு³தீயே⁵பி ஸந்நிபாதே து |
புநரேவ ?? அங்கு³விவிஷேஷபாத்ஸம்ப்ரவக்ஷ்யாமி || 166 ||

பூர்வம் ஸம்யா ததா²வாபோ நிஷக்ராமஸ்ச தத: புந: |
விஷேஷபோ⁵த² புநஸ்தால: புநராவாப ஏவ ச || 167 ||

அநாமிகீகநீயஸ்யாந்நி(ஸ்யோர்நி)ஷக்ராமஸ்ச புநஸ்தத: |
தப்யாமேவ ஹி விஷேஷ: ஸம்யதோ² ?? ஏவ ச || 168 ||

மத்யமாயாம் ததஸ்தாலோ விஷேஷபோ⁵த² ப்ரவேஸநம் |
ஆவாபஸ்ச புந: கார்யஸ்தர்ஜனீநிஷக்ரம: புந: || 169 ||

விஷேஷஸ்ச புந: கார்ய: ஸந்நிபாதஸ்ததை²வ வ |
கலா: ஸப்தத்³ஸைவைதா: ஸந்நிபாதோ ப⁴வேத³யம் || 170 ||

ஆவாபஸ்ச புந: கார்ய: கநீயஸ்யாத² நிக்³ம: |
விஷேஷஸ்ச ப்ரவேஸஸ்ச ஆவாபஸ்ச தத: புந: || 171 ||

அநாமிகாகநீயஸ்யோஸ்ததஸ்தாலோ ப⁴வேத்புந: |
விஷேஷஸ்ச புநஸ்தாப்யாம் தத: ஸம்யா: ப்ரகீர்திதா: || 172 ||

ஆவாபஸ்ய கநீயஸ்யாம் ததஸ்தாலம் நியோஜயேத் |
விஷேஷஸ்ச ப்ரவேஸஸ்ச புநராவாப ஏவ ச || 173 ||

ப்ரதே³ஸிந்யா ச நிஷக்ராமோ விஷேஷஸ்ச புந: ஸம்ரு³த: |
ஸந்நிபாத: புநஸ்சைவ சதுர்விம்ஸதிகோ ப⁴வேத் || 174 ||

த்ரு³தீய: ஸந்நிபாதஸ்ய ஏஷ ஏவ விதி:⁴ ஸம்ரு³த: |
ஏவம் ஜ்யேஷ்ட²ஸ்ய விஜ்ஞேயஸ்தாலாங்கு³விவிகல்பித: || 175 ||

ப்ரத²ம: ஷோட³ஸகலஸ்சதுர்விம்ஸதிகஸ்ததா² |
த்³விதீயஸ்ச த்ரு³தீயஸ்ச ஸந்நிபாதகலாதி⁴க: || 176 ||

ப்ரத்யேகம் பாதநாந்யேஷு த்³ல்லா: ஸப்த ப⁴வந்தி ஹி ।

ஸம்யாதாலக்ரு³தாநீஹு ஸந்நிபாதக்ரு³தாநி ச ॥ 177 ॥

?? த்ரிஸந்நிபாதம் த்ரிவஸ்து சாப்யேவம் ।

ஸப்தத்³ஸபாதயுக்தம் வித்³யாதா³ஸாரிதம் ஸம்யக் ॥ 178 ॥

ஆஸாரிதாநாமித்யேவம் க³தி³தம் லக்ஷணம் மயா ।

கீ³தாநாம் வஸ்துகாநாம் ச ப்ரயோக: ³பரிகல்பதே ॥ 179 ॥

அத ஊர்த்⁴வம் ப்ரவக்ஷயாமி கீ³தாநாம் வஸ்துகேஷ்வபி ।

விவதை⁴ககவ்ரு³த்தாநி த்ரீண்யங்கா³நி ஸமாஸத: ॥ 180 ॥

ஏகைகம் து விதா³ர்யேகா தே து மத்³விவித: ⁴ஸ்ம்ரு³த: ।

ஷட்பரம் தர்யவரம் வ்ரு³த்தம் த்³வ்யங்க³ம் ஸஹரஸம் ச தத் ॥ 181 ॥

விவதை⁴ககயோ: ப்ராயோ மத்³ரகே து ப்ரயோஜநம் ।

ப்ரவ்யாஸ்சாபி வஸ்வ(ஸ்த்வ)ர்தே⁴ பாதே³ ரோவிந்த³கஸ்ய ச ॥ 182 ॥

ரோவிந்த³கோத்தராப்யாம் து வ்ரு³த்தமுல்லோபகே ததா² ।

பாணிகாயாம் ப³ஹிர்³கீ³தா லாஸ்யே வை ?? ॥ 183 ॥

ப்ரவ்ரு³த்தமவகா³ட⁴ம் ச த்³விவித⁴ம் ஸ்ரு³த்வ(வ்ரு³த்த)முச்யதே ।

ஆரோஹித்வாத்³வகா³ட⁴ம் ப்ரவ்ரு³த்தமவரோஹத: ॥ 184 ॥

ஆரோஹணம் ச த்³விவித⁴ம் ததா² சைவாவரோஹணம் ।

ந்யாஸாபந்யாஸவிஹிதம் மார்கா³ந்நடக்ரு³தம் ததா² ॥ 185 ॥

தர்யவரைகாத்³ஸபரா விதா³ர்ய: பரிகீர்திதா: ।

சதுர்விம்ஸதிரேதாஸாம் ப்ரணாமம் பரமம் ஸ்ம்ரு³தம் ॥ 186 ॥

அத்⁴யர்த்³வாத்³தி⁴ த்ரு³தீயாச்ச ஸந்நிபாதா: ப்ரமாணத: ।

உல்லோப்யகே விதா³ரீ து ஸ்ம்ரு³தா வைஹாயஸே ததா² ॥ 187 ॥

விவதே⁴ந து தத்கார்யோ யுக்³மவ்ரு³த்தேந சைவ ஹி ।

ந ஹ்யர்த்⁴ஸந்நிபாதே து ப⁴வேத்³ங்க³ஸமாபநம் ॥ 188 ॥

கீ³தாநி ஸஸமத்³ரோகோல்லோப்யகே ச பராந்தகம் ।

ப்ரகர்யோ வைணகம் சைவ ரோவிந்த³கமதோ²த்தரம் ॥ 189 ॥

த்³விவித⁴ம் மத்³ரகம் தத்ர சதுர்வஸ்து த்ரிவஸ்து ச ।

ஸரீஷ்கேண ஸமாயுக்தம் தச்ச ஜ்ஞேயம் த்ரிவஸ்துகம் ॥ 190 ॥

பஞ்சஷட்ஸப்த தாநி ஸ்யு: ஸீர்ஷகம் ச பராந்தகே ।

ப்ரகர்யாமத² சத்வாரி ஸ்யுஸ்த்ரீண்யர்தா⁴தி⁴காநி ச ॥ 191 ॥

ரோவிந்த³கம் து ஸப்தாங்கே³ ஷோட³ஸாங்க³ம் பரம் ஸ்ம்ரு²தம் ।

த்³வௌ பாதௌ³ ஸமவர்ணௌ து ஏககோ வாத்ர கீர்திதௌ ॥ 192 ॥

ப்ரவ்ரு²த்தம் விவத⁴ம் வாபி தஸ்மாத்தபாதௌ³ ப்ரயோஜயேத் ।

ஸப்தாங்க³ம் த்³வாத³ஸாங்க³ம் வா ப்ராக்ஷமோவேணகம் பு³தை: ॥ 193 ॥

தத்ர த்³வ்யந்தம் து ஸப்தாங்க³ம் த்ரயந்தம் த்³வாத³ஸகம் ததா² ।

பாத: ³ஸந்தி⁴ர்மாஷகா⁴தோஷஜம்(ஸஜ்ஜம்) ஸம்பிஷ்டகம் ததா² ॥ 194 ॥

ஏககம் சதுரஸ்ரம் வாப்யுபவர்தநமேவ ச ।

உத(உப)பாத: ப்ரவேணீ ச த்³வ்யங்க³ம் ஸம்ஹரணம் ததா² ॥ 195 ॥

அங்கா³நி த்³வாத³ஸாங்க³ஸ்ய ஸ்ம்ரு²தாந்யோவேணகஸ்ய ச ।

ஸம்பிஷ்டகோபபாதா⁴யாம் ப்ரவேணீ⁴யாம் விவர்ஜிதம் ॥ 196 ॥

உபவர்தநஹநம் ச ஸப்தாங்க³பரிவர்ஜிதம் ।

நிவர்நதம் து ஸப்தாங்க³ம் துல்யவர்நபத³ம் ஸ்ம்ரு²தம் ॥ 197 ॥

அந்தயோர்த்³வாத³ஸாங்கே³ து ததா²ந்யபத³மிஷ்யதே ।

உல்லோப்யகே⁵பி சாங்கா³நாமேஷ ஏவ விதி: ⁴ஸ்ம்ரு²த: ॥ 198 ॥

அவகா³ட⁴ப்ரவ்ரு²த்தம் ச மஹாஜநிகமேவ ச ।

ஆகா³த்தஸ்யாத்ததா² த்³வ்யங்கோ³ மஹாஜநிகவர்ஜித: ॥ 199 ॥

ஸ்தி²திப்ரவ்ரு²த்தம் ஸம்யோகா³தே³காங்கோ³ யாபி கீர்த்யதே ।

ஏகாங்கே³ ஸம்விதா⁴தவ்யம் மஹாஜநிகமேவ ச ॥ 200 ॥

த்³வ்யங்க³ம் சிதப்ரவ்ரு²த்தம் வா சைகாங்க³ம் வாபி கீர்திதம் ।

த்³வ்யங்கே³ வ்யாஸஸமாஸா⁴யாம் த்⁴ருவாதா⁴துவிதி: ⁴ஸ்ம்ரு²த: ॥ 201 ॥

ஸ்தி²தம் ப்ரவ்ரு²த்தம் ச ததா² மஹாஜநிகமேவ ச ।

த்ரயங்கோ³த்த(ங்க³ஸ்து) ஸ்யாத³த² த்³வ்யங்கோ³ மஹாஜநிகவர்ஜித: ॥ 202 ॥

ஏகாங்கோ³பி விதா⁴தவ்யோ மஹாஜநிகஸம்யுத: ।

ஏவம் வ்யாஸஸமாஸா⁴யாம் ப³ஹுதா⁴ங்க³விதி: ⁴ஸ்ம்ரு²த: ॥ 203 ॥

சதுரஸ்ரஸ்ததா² த்ரயஸ்ரோ ?? ப்ரகீர்தித: ।

உவேணகஸ்ய ஸம்ஹாரோ த்³வ்யங்க³ ஏகங்க³ ஏவ ச || 204 ||

நாதௌ³ ந மத்⁴யே ஸம்ஹாரே நித்யம் சைவ ப்ரயுஜ்யதே |
ஏககம் விவதா⁴யாபி கார்யோ ஹ்யந்தே ப்ரயோக்த்ரு⁴பி: || 205 ||

உல்லோப்யேகம் ஷட்³வரம் ஸத்யம் சைவ பரம் ஸ்ம்ரு³தம் |
தச்ச ஸம்ஹரணே கார்யம் ஸு(மு)க²ப்ரதிமுகா²ந்விதம் || 206 ||

வைஹாயஸகஸ்யுக்தம் தேநாபி ச விவர்ஜிதம் |
த்ரிஷ்வங்கே³ஷ்வவரம் ஜ்ஞேயம் பரம் ஸ்யாத்³த்³வாத³ஸஸ்வபி || 207 ||

ஏகத்³வ்யங்க³வரம் ஜ்ஞேயம் வைஹாயஸகமேவ ச |
அஸ்ய சாங்க³த்ரயே⁵தீதே ப்ரயோக³முபபாத³யேத் || 208 ||

உல்லோப்யகோத்தராப்யாம் து முக²ப்ரதிமுகே² ஸ்ம்ரு³தே |
ததோ⁵ங்கா³நாம் ஸமாஸோ வா விஸ்தாரோ வா விதீ⁴யதே || 209 ||

முக²ப்ரதிமுகே² சைவ ஜ்ஞேயே விவித⁴ஸம்ஜ்ஞிதே |
வ்ரு³த்தப்ரதிமுக²ம் ச ஸ்யாத்³ந்யா யாஸ்து ஸமாஸத: || 210 ||

உல்லோப்யகே ததா²ஸாகா²ஸோத்தரோ ஸாம்பராந்தகே |
ப்ரதிஸாக்²யா ததா² சைவ ஸவர்ணாந்யபதா³ ஸ்ம்ரு³தா: || 211 ||

உத்தரம் த்³வாத³ஸபரம் ஷட்³ங்கா³வரமிஷ்யதே |
ஆகாரபாத³ஹீநேந துல்யம் ரோவிந்த³கேந து || 212 ||

அந்தே சாத² விஸேஷேண ஸ்தா²ப்யமஸ்ய ஹி ஸீர்ஷகம் |
ஏவமங்க³விதி:⁴ கார்ய: ஸப்தஸூபே ப்ரயோக்த்ரு⁴பி: || 213 ||

அத ஊர்த்⁴வம் ப்ரவக்ஷயாமி கீ³தாநாயாம் ஸுகல்பநம் |
கு³ருவேதா³ஷ்டகம் க்ரு³த்வா ந்யஸேல்லக்⁴வஷ்டகம் புந: || 214 ||

தத்ரோபவஹநம் கார்யம் ப்ரத²மே து கு³ருத்³வயே |
கு³ர்வக்ஷரே த்ரு³தீயே து தத: ஸ்யாத்³ப்ரத்யுபோஹநம் || 215 ||

கு³ர்வக்ஷரே சதுர்தே² து ஸம்யா கார்யா து பஞ்சமே |
ஷஷ்ட²ஸப்தமயோஸ்தால: ஸம்யா கு³ர்வக்ஷரே⁵ஷ்டமே || 216 ||

ததோ⁵ர்த்⁴கலிகாந்பாதாந்ருர்யால்லக்⁴வக்ஷரேஷு ச |
கு³ர்வக்ஷரே தாலகீ³தபாதாஸ்து கலிகா: ஸ்ம்ரு³தா: || 217 ||

ஸம்யாதாலௌ தாலஸம்யே தேஷு குர்யாத்க்ரமேண து |
தாலம் ஸம்யாம் ச தாலம் ச ஸந்நிபாதம் ததை²வ ச || 218 ||

ஏவமேககலோ ஜ்ஞேய: கலாயோக³ஸ்து ப⁴த³ரகே |
கு³ருவிஸ்லேஷபாதே³ந த³விகலம் பரிகீர்த்திதம் || 219 ||

விஸேஷேண கலாஸ்தத்ர பூர்வம் பூர்வம் நிவேஸயேத் |
த³விகலே ப⁴த³ரகே சைவ த்ரிகலம் ஸ்யாது³போஹநம் || 220 ||

கலிகம் த³விகலம் வாயி ந வா ஸ்யாத்ப்ரத்யுபோஹநம் |
த³விகலோக்ரு³வக்ஷரக்ரு³தை: பாத³பா⁴நையதா²க்ரமம் || 221 ||

சதுர்பி⁴ஸ்து ப⁴வேந்மாத்ரா த்ரிமாத்ரம் வஸ்துஸம்ஜ்ஞிதம் |
த்ரிவஸ்து த³விகலம் ஜ்ஞேயம் ப⁴வேத்பாதோ விதீ⁴யதே || 222 ||

கு³ர்வக்ஷரேஷு யே பாதா: ஸம்யாதாலத³ய: ஸ்ம்ரு³தா: |
த ஏவ பாத³பா⁴கே³ஷு த³விகலேஷ்வத்ர யோஜயேத் || 223 ||

அஷ்டமீ ஷோட³ஸீ ஸம்யா த³ஸமீ ச யதா²க்ரமம் |
சதுர்த³ஸ்யாம் கலாயாம் து தாந்வேதா³த³வாத³ஸீயுதம் || 224 ||

லக்³வஷ்டகே பாதவிதி⁴ர்யதா²பூர்வம் ப்ரகீர்த்தித: |
வஸ்துத்ரயே⁵பி த³விகலே ஏவம் பாதாந்ப்ரயோஜயேத்
ஸீர்ஷகம் சைவ கர்த்வயம் ஷட்கலம் பஞ்சபாணிநா || 225 ||

யதா²-
க்ரண்ட³ங்க்ரண்ட³ம்(ரு³ந்து³ம் ரு³ந்து³ம்) ஸைலேந்த³ரராஜஸம்ஸ்தி²தமீஸம் ஸாந்தம்
ஸிவம் பந்நகே³ந்த³ரபரிப³த³த⁴ஜடம் | முநிக³ணநமிதம் த⁴யாநாபி⁴ரதம்
ஜ்ஞாநமயம் மத³நாங்க³ஹரம் விபு⁴ம் ப்ரபு⁴ம் ஸரணக³தோ⁵ஹம் தை³த்யைர்நாகை:³
ஸம்ஸ்துதமீஸம் த்வாம் வேத³மயம் த்வாம் கர்தாரம் த்வாம் ப⁴வநபதிம்
ஸர்வலோகநமஸ்க்ரு³தம் ரு³க்³யஜ்:பதிதம் க³ங்கா³த⁴ரம் ஸூலத⁴ரம்
பு⁴ஜகே³ந்த³ரத⁴ரம் ப்ரணதோ⁵ஸமி ஸிவம் ம்ரு³க³ராஜசர்மபரிப³த³த⁴நமும்
விபுலக³திம் வ்ரு³ஷப⁴க³திம் ஜ்வலநஸிகி²ஸத³ரு³ஸகபிலஜடம் தமஹம்
நமாமி ஸிவம் ஸிரஸா |

ஸமாப்தம் த³விகலமத³ரகம் ||

தே³வம் விமலம் ப்ரணதார்திஹரம் மாயாத⁴ரம் மாயாருபம் ஜடிலம்
நமாமி ஸிவம் ஸிரஸா |

ஸீர்ஷகம் ஷட்கலம் ஸமாப்தம் | த்³விகலமத்³ரகம் |
 சதுஷ்கலம் ப்ரவக்ஷயாமி யதா²வத்³த்³விஜஸத்தமா: |
 சதுஷ்கலை: பாத³பா⁴ஜை(கை³)ர்யதா²பூர்வமுதா³ஹ்ரு³தை: || 226 ||
 சதுர்பி⁴ஸ்து ப⁴வேந்மாத்ரா த்ரிமாத்ரம் வஸ்துஸம்ஜ்ஞிதம் |
 பாதாம்ஸ்சைவ ப்ரவக்ஷயாமி பாத³பா⁴கை³ர்யதா²க்ரமம் || 227 ||
 சதுர்தே² பஞ்சமே சைவ ஸம்யா கார்யா ததா²ஷ்டகே |
 ?? த்³விதீயாம் நவமே ஸ்ம்ரு³தா || 228 ||
 ஷஷ்டே² து ஸப்தமே தாலா அந்தே ச நவமஸ்ய ஹி |
 த்³ஸமைகாத³ஸே சைவ த்³விதீய: ஸமுதா³ஹ்ரு³த: || 229 ||
 ஆத்³யம் து த்³வாத³ஸே ப்ரோக்தம் ஸந்நிபாதோ வஸாந்த: |
 ஏவம் பாதவிதா⁴நம் ஸ்யாத்ஸர்வவஸ்து ப்ரயோஜயேத் || 230 ||
 த்³விர்பா⁴வாத்³விகலஸ்யைவம் விஜ்ஞேயம் ச சதுஷ்கலம் |
 ஸப்தமே லகு⁴நி த்வந்த்யோ த்³விர்பா⁴வோ⁵ஸ்மிந்விதீ⁴யதே || 231 ||
 சதுஷ்கலோ⁵த்ர விஹித: கலாஷ்டகமுபோஹநம் |
 ஏகா த்³வே ச சதுஷ்கஸ்ச ததா² ஸ்யாத்ப்ரத்யுபோஹநம் || 232 ||
 யதா²க்ஷரஸ்ய கர்தவ்யம் மத்³ரகஸ்ய து ஸீர்ஷகம் |
 சதுஷ்கல: பஞ்சபாணீர்த்³விகலே த்³விகல்: ஸ்ம்ரு³த: || 233 ||
 சதுஷ்கலஸ்து கர்தவ்யோ மத்³ரகே து சதுஷ்கலே |
 த்ரிவஸ்து த்ரிப்ரமாணம் ?? அஸ்தாலஸமுத்³பாவம் || 234 ||
 இத்யுக்தம் மத்³ரகம் பாதை³ஸ்த்ரயோத்³ஸபி⁴ரந்விதம் |
 கு³ர்வக்ஷராணி சத்வாரி சத்வாரி ஸ்யுர்லக்ஷ⁴நி ச || 235 ||
 த்ரு³தீயே ச சதுர்தே² ச ஸம்யாதாலோ லக்ஷ⁴ஷ்வ(ந்ய)பி |
 தாலம் ஸம்யாம் ச தாலே ச ஸந்நிபாதம் ச யோஜயேத் || 236 ||
 லக்⁴வக்ஷரைககலிகை: பாதை: ஸம்யக்ப்ரயோஜயேத் |
 யதா²க்ஷரம் வதே⁴ஷ்வேதத்³விஜ்ஞேயம் சாபராந்தகம் || 237 ||
 ஆதெள³ கலோபவஹநம் விஸ்ஸேஷாத்³த்³விசு³ணம் ப⁴வேத் |
 த்³விகலே கலிகம் ஜ்ஞேயம் த்³விகலம் சாப்யுபோஹநம் || 238 ||
 கலிகம் கலிகம் சேஷ்டம் ததை²வ ப்ரத்யுபோஹநம் |

ஏததே³வ த்³விசு³ணீதம் விஜ்ஞேயம் து சதுஷ்கலம் || 239 ||

லக்⁴வக்ஷரே த்ரு³தீயே து த்³விர்பா⁴வே⁵ந்த்யா கலா ஸ்ம்ரு³தா |
அஸ்ரதஸமுத்³பு⁴தம் பாதை: ஷட்³பி⁴ர்விபூ⁴ஷிதம் || 240 ||

வஸ்துஸாகா²க்²யமித்யேதத்³க³தி³தம் த்வபராந்தகம் |
யதா²ஸாகா² ததை²வாஸ்ய ப்ரதிஸாகா² விதீ⁴யதே || 241 ||

பஸ்சிமார்த⁴ஸமா ஸா து ததை²வாந்யபதா³ ஸ்ம்ரு³தா: |
ஸிரஸ்சைககலேநாபி கர்தவ்யம் பஞ்சபாணிநா || 242 ||

வ்ரு³த்தௌ நிவ்ரு³த்தயோக³ஸ்ச க³தே வஸ்துசதுஷ்டயே |
ஸாகா²யாம் ப்ரதிஸாகா²யாம் விஸேஷ: பஸ்சிமே த்வயம் || 243 ||

ஷட்கலாபாதஸம்யுக்தே தாலிகே து தத: ஸ்ம்ரு³தே |
ததை²ககலயுக்தே⁵ஸ்தி விதி⁴வத்பஞ்சபாணிநா || 244 ||

யதா²க்ஷரேணவ ப⁴வேத³யநோருபவர்தநம் |
உபோஹநம் து வஸ்த்வர்த⁴ம் த்³விகலம் ப்ரத்யுபோஹநம் || 245 ||

த³க்ஷிநே து ததா² வ்ரு³த்தௌ சதுஷ்கலமபீஷ்யதே |
உல்லோப்யகம் து த்³விசு³ரு த்³விலக்⁴வந்தே கு³ரு³யதா² || 246 ||

ஸம்யாதாலௌ த்³விரப்⁴யஸ்தௌ ஸந்நிபாதோ⁵ந்த்ய ஏவ ச |
ப்ரத்யக்ஷரக்ரு³தை: பாதை: பஞ்சபி:⁴ ஸமலங்க்ரு³தம் || 247 ||

சதுரஸ்ரஸ்து விச்சே²த³மேவம் ஜ்ஞேயம் யதா²க்ஷரம் |
பூர்வோக்தேந விதா⁴நேந த்³விசதுஷ்கலமுஷ்யதே || 248 ||

அஸ்ய சாங்க³த்ரயே கீ³தே வைஹாயஸகமிஷ்யதே |
ததே³காங்க³பரம் ஜ்ஞேயம் த்³வாத³ஸாங்க³பரம் ததா² || 249 ||

ப்ரமாணம் த்³வாத³ஸகலம் ததா²பாதமதா²பி ச |
அஸ்ய து த்³விகலா ஸம்யா காலஸ்ச த்³விகலஸ்தத: || 250 ||

த்³விகலாஸ்ச புந: ஸம்யா(ஸ்)தாலஸ்சைககல: ஸ்ம்ரு³த: |
தத: ஸம்யா ததஸ்தால: ஸந்நிபாதஸ்தத: பரம் || 251 ||

?? து ஸ்யாதி³த்த²மந்யபதா³ ஸ்ம்ரு³தா |
யத³யஸ்ய ப⁴வேத³ந்தஸ்தத³ந்தாஹரணம் பு³தை: || 252 ||

யதா²க்ஷரேண நியமாத்ஸம்ஹார்யம் பஞ்சபாணிநா ।
 ஸ்வதாலேநாத² ஹீநஸ்ய ஸம்ஹார: பரிகீர்த்தயதே ॥ 253 ॥

த்³விப்ரகாரநிவ்ரு'த்தஸ்ச தர்யம்ஸோ⁵த² த்ரிவித⁴ஸ்ததா² ।
 தர்யஸ்ரஸ்ச சதுரஸ்ரஸ்ச மிஸ்ரஸ்சாபி ப்ரகீர்த்தித: ॥ 254 ॥

ஸ்தி²தப்ரவ்ரு'த்தே தஸ்யாங்கே³ மஹாஜநிகமேவ ச ।
 ஸ்யாத்பஞ்சபாணிதாலேந தத³ந்தாஹரணம் யதா³ ॥ 255 ॥

ததா³ ஸ்தி²தம் ப⁴வேத்³யுக்³மம் தஸ்ய பாதவிதி⁴ஸ்த்வயம் ।
 ஸம்யாபி த்³விகலா கார்யா தாலோ⁵பி த்³விகல: ஸம்ரு'த: ॥ 256 ॥

சதுஷ்கல: ஸந்நிபாத: ப்ரவ்ரு'த்தமத இஷ்யதே ।
 அஸ்ய து த்³விகலா ஸம்யா ததை²வைககலா புந: ॥ 257 ॥

சஞ்சத்புடஸ்ச தாலாதி:³ ஸந்நிபாதஸ்தத: பரம் ।
 ஸ்தி²தம் தாலேந கர்த்வயம் மஹாஜநிகமஸ்ய து ॥ 258 ॥

நிவ்ரு'த்ததால: கர்த்வய: ப்ரவ்ரு'த்தஸ்யாபி தத்த்வத: ।
 அத்ர தாலவிதி:⁴ ஸ்ரேஷ்ட:² ப்ராய: ஸமுபவர்தநம் ॥ 259 ॥

ஆப்தமுத்³த⁴க: கார்ய: பரிவர்தக ஏவ ச ।
 யுக்³மே ஹி மிஸ்ரதாலத்வாத்³யுக்³மே ஹ்யந்த: ப்ரயுஜ்யதே ॥ 260 ॥

விவிதை⁴ககஸம்யுக்தபூர்வம் பஸ்சாத்³வித:⁴ ஸம்ரு'த: ।
 யதா²வத³ந்ததாலோ⁵யம் யுக்³மோ மிஸ்ரஸ்ச கீர்த்தித: ॥ 261 ॥

அத: பரம் ப்ரவக்ஷ்யாமி தர்யஸ்ரதாலவிதி⁴ம் ப்ரதி ।
 ஸம்யா து த்³விகலா பூர்வம் ததஸ்தாலோ விதி⁴யதே ॥ 262 ॥

த்ரிகல: ஸந்நிபாதஸ்ச ப்ரவ்ரு'த்தம் வாப்யத: பரம் ।
 ப்ரவ்ரு'த்தமஸ்ய கர்த்வயம் யதா²வத்பரிவர்தநம் ॥ 263 ॥

யதா² கரப்ரவ்ரு'த்தேந விதி⁴வத்பஞ்சபாணிநா ।
 ?? ஸ்தி²ததலேந மஹாஜநிகமிஷ்யதே ॥ 264 ॥

நிவ்ரு'த்ததால: கர்த்வயஸ்ததா²த்ர விநிவ்ரு'த்திமாந் ।
 யுக்³மௌஜமிஸ்ரதாலத்வாந்மிஸ்ரோ⁵ப்யந்த: ப்ரவர்தநம் ॥ 265 ॥

விவதை⁴ககஸம்யுக்த: ஸர்வஸ்சாந்தவிதே:⁴ ஸம்ரு'த: ।
 த்³வ்யங்க³மேகாங்க³மபி வா ஸ்தி²தம் கார்யம் ஸமாஸத: ॥ 266 ॥

தத்ர யுக்³மம் ப⁴வேத்³த்³வ்யங்க்³ம் ?? ச ।

ப்ரவ்ரு³த்தமபி விஜ்ஞேயம் த்³வ்யங்க்³மேகாங்க்³மேவ வா ॥ 267 ॥

மஹாஜநிகமேகாங்க்³ம் த்³வ்யங்க்³ம் ஸம்ஹரணம் ப⁴வேத் ।

ஸ்தி²தாதி³க: ப்ரவ்ரு³த்தாங்க்³ ஏவமந்தர்வித⁴ம் பு³தை: ॥ 268 ॥

உல்லோப்யகே ஸதா³ யோஜ்ய ஊஹாபோஹவிஸாரதை: ॥ 269 ॥

?? பாதாஸ்சைகாந்நவிம்ஸதி: ॥ 269 ॥

வஸ்துப்ரமாணம் கர்த்வயம் ததை²வ ச சதுஷ்கலம் ।

ஆத்³யமாத்ராத்³வ்யஸ்யாந்த: ஸம்யாதாலாந்விதோ ப⁴வேத் ॥ 270 ॥

மாத்ராத்ரயஸ்ய சாந்யஸ்ய ஸம்யைகா து தத: ஸம்ரு³தா ।

சதுர்த்²யாம் த்³வாத்³ஸஸ்தால: பஞ்சம்யாம் சாஷ்டம: ஸம்ரு³த: ॥ 271 ॥

ஷஷ்ட்²யாம் து த்³விகலா ஸம்யா தாலஸ்ச த்³விகலோ ப⁴வேத் ।

புநஸ்ச த்³விகலஸ்தால: ஸம்யா ச த்³விகலா புந: ॥ 272 ॥

ஸம்யாதாலஸ்ச து ?? ஸம்யா தாலஸ்ததை²வ ச ।

ஸம்யாதாலஸந்நிபாத இதி வஸ்து ப்ரகீர்திதம் ॥ 273 ॥

யதா³ த்வர்த்⁴சதுர்தா²நி வஸ்தூநி ப்ரகரீ ப⁴வேத் ।

பஸ்சிமார்த்⁴ம் தத³ஸ்யைவ தத³ர்த்²ம் ப்ராக்³நிவேஸயேத் ॥ 274 ॥

கநிஷ்டா²ஸாரிதேநாஸ்ய கார்யம் ஸம்ஹரணம் தத: ।

பாத: ॥ 275 ॥

உவேணகே த்³விதீயோ⁵பி தஸ்யைவ ப்ரதிஸாக்²யா ।

அநித்ய: ?? தாலோ மாஷகா⁴தஸ்தத: பரம் ॥ 276 ॥

மாஷகா⁴தோ த்³வாத்³ஸகலஸ்தஸ்ய பாதவிதி: ॥ 277 ॥

கர்த்வயா த்³விகலா ஸம்யா தாலோ த்³விகல ஏவ ச ॥ 277 ॥

புநஸ்ச த்³விகலஸ்தால: ஸம்யா ச த்³விகலா புந: ।

ததஸ்சைககலஸ்தாலஸந்நிபாத: கலாத்ரயே ॥ 278 ॥

ப்ராயேண மாஷகா⁴தஸ்ச விவதா⁴ங்க: ॥ 279 ॥

ஸந்நிபாதஸ்ச பஸ்சார்த: ॥ 279 ॥

தஸ்ய ஸ்யாதக்கலிகேநைவ தச்சோக⁴ம் பஞ்சபாணிநா ।

ஸந்தி⁴ர்யதா²க்ஷரேணவ கர்தவ்ய: பஞ்சபாணிநா || 280 ||

ஏககம் விவதோ⁴ வாபி தஸ்யாங்க³ம் ஸமுதா³ஹ்ரு³தம் |
அந்யஸ்ய சதுரஸ்ரஸ்ய ப்ரவ்ரு³த்தோ யோ விதி:⁴ ஸ்ம்ரு³த: || 281 ||

விவதா⁴ங்கே³ந தேநைவ சதுரஸ்ரகமிஷ்யதே |
ஸந்தி⁴வத்³வஜ்ரதாலஸ்ச த்³விதா⁴ ஸம்பிஷ்டகம் ஸ்ம்ரு³தம் || 282 ||

ஸப்தாங்க³ம் த்³வாத்³ஸகலம் த்³வாத்³ஸாங்கே³ ததை²வ ச |
நிஷ்க்ராமமாதி³த: க்ரு³த்வா ஸம்யாஸ்திஸ்ர: ப்ரயோஜயேத் || 283 ||

தாலத்ரயம் ததஸ்சைவ ஸம்யாதாலௌ தத: பரம் |
ஸம்யாதாலௌ தத: கார்யௌ ஸந்திபாதோ⁵ந்த்ய ஏவ ச || 284 ||

துவேணகே து ஸப்தாங்கே³ ஸம்பிஷ்டகமித³ம் ஸ்ம்ரு³தம் |
த்³விஸம்யாதாலயோகே³ந த்³வாத்³ஷாங்கே³ஸ்பி சேஷ்யதே || 285 ||

பாதா நவைகாத்³ஸ வா ஸம்பிஷ்டகமுதா³ஹ்ரு³தம் |
வஜ்ரவஸ்த்ரம் ப்ரயோக்தவ்யமுபவர்தநமேவ ச || 286 ||

யுக்தவிவத⁴வ்ரு³த்தாப்யாம் ப்ரவேணீ த்³விவிதா⁴ ஸ்ம்ரு³தா |
பஞ்சபாணி: ப்ரகர்தவ்யா ப்ரவேண்யா து யதா²க்ஷரா || 287 ||

த்³விகலோ வாபி மிஸ்ரோ வா ப்ரயோகோ³ஸங்க³வஸாநுக:³ |
அந்தே வாஸ்யா: ப்ரகர்தவ்ய: கதா³சிது³பவர்தநம் || 288 ||

பஞ்சபாணிவிதா⁴நேந யதோ²க்தேநைவ தத்³ப⁴வேத் |
த்³விதீயபாததாலேந ஹ்யபபாதஸ்ச கீர்த்யதே || 289 ||

வஜ்ரதாலேந கர்தவ்யம் க்ரமம் ஸம்ஹரணஸ்ய து |
ரோவிந்த³கே து ஷண்மத்ரா: பாதாஸ்சைகாந்நவிம்ஸதி: || 290 ||

?? மாத்ராணாம் பஞ்சாநாம் பாத இஷ்யதே |
தால: ஸம்யார்த⁴தாலஸ்ச ஸம்யாதாலஸ்ததை²வ ச || 291 ||

பஞ்சாநாமபி மாத்ராணாம் விதி⁴ரேஷ யதா²க்ரமம் |
சதுர்த்³ஸோ⁵ஸ்பி பஞ்சம்யா மாத்ராயாஸ்தால இஷ்யதே || 292 ||

?? து யா துல்யா ஷஷ்²மத்³ரகமாத்ரயா |
இதி பாத³ஸ்ததா²ஷ்டௌ ச கலாபாதா³து³போஹநம் || 293 ||

ததஸ்சைவ ப்ரயோக்தவ்யம் த்³விகலம் ப்ரத்யுபோஹநம் ।
கா⁴தஸ்சேத்ஸந்நிபாதஸ்ச விவதை⁴கப்ரயோஜிதா: ॥ 294 ॥

வர்ணாக்ரஹோ⁵ஷ்டகல: ஸ்வல்ப: ப்ரஸ்தார இஷ்யதே ।
துல்யவர்ணோபநஹ்நோ த்³விதீய: பாத³ இஷ்யதே ॥ 295 ॥

ஸரீரதாலகர்தவ்ய: ப்ரகாரோ⁵பி விஸேஷத: ।
த்³விகலேநைவ கர்தவ்யோ விஸேஷாத்தபஞ்சபாணிநா ॥ 296 ॥

கலா த்³வாத³ஸ நிர்³தி³ஷ்டம் ப்ரமாணம் சாஸ்ய தத்த்வத: ।
ரோவிந்த³கஸரீரம் து ஷட்கலோபோஹநம் ஸ்ம்ரு³தம் ॥ 297 ॥

விவத⁴ம் வாபி வ்ரு³த்தம் வா தஸ்யாதௌ³ பரிகீர்திதா ।
ஆகாரவ்ரு³த்தபருஷோ⁵த்ர ?? ॥ 298 ॥

?? த்ரிவாக்யம் ஸ்யாச்சதுர்வாக்யம் க³தா ஸ்ம்ரு³தா ।
கார்யம் ததா² நிர்வஹணம் ப்ரத்யேகம் பரிதா⁴நகே ॥ 299 ॥

இத்யேதத்த்³மம் த்வங்க³ம் லாஸ்யே கே³யபத³ம் ஸ்ம்ரு³தம் ।
ஸ்தி²தபாத³ஸ்ய வக்ஷ்யாமி விதா⁴நம் சாப்யத: பரம் ॥ 300 ॥

வ்ரு³த்தமேகப்ரத²மே த்³வே யோஜ்யேத்தபஞ்சபாணிநா ।
தத: பரம் தே பூ⁴யோ⁵பி யுக்³மதாலேந வா ஸ்ம்ரு³தே ॥ 301 ॥

அவஸாநம் து கர்தவ்யம் த்வரிதம் பஞ்சபாணிநா ।
த்³விகலேநேதி கர்தவ்யம் ஸ்தி²தபாட்²யம் ப்ரயோக்த்ரு³பி: ॥ 302 ॥

உபோஹ்ய தாலம் தர்யஸ்ரம் வா வ்ரு³த்த்யா தைஸ்தை: ஸமைஸ்ததா² ।
ஆஸீநபாத³யம் யுஞ்ஜீத ஸர்வப⁴வைஸ்து பௌருஷை: ॥ 303 ॥

ஏவம் சதுர்³பி: ॥ பாதை³ஸ்து ஸமைரர்த²வஸாநுகை: ॥³ ।
ஆஸீநபாத³யம் கர்தவ்யம் விதி⁴வத்தபஞ்சபாணிநா ॥ 304 ॥

அதீதயுக்³மதலேந ஸ்லோக: கார்யஸ்தத: பரம் ।
அஷ்டாத³ஸ த்³வாத³ஸ வா பதா³நி து தத: புந: ॥ 305 ॥

?? த்தரதாலேந தாலே நிர்வஹணம் பு³த: ॥⁴ ।
ஏததா³ஸீநபாத³ஸ்ய விதா⁴நம் பரிகீர்திதம் ॥ 306 ॥

ஸ்யாத்புஷ்பக³ண்டி³கா நாம யத³ங்க³ம் தந்நிபோ³த⁴த ।
தத்ரைகம் பௌருஷம் ஸ்லோகம் ஸமவ்ரு³த்தம் ப்ரயோஜ்யேத ॥ 307 ॥

சதுர்பி:⁴ ஸந்நிபாதைச்ச ஜ்ஞேயம் சந்த்ருபாஸ்யம் |
பாதே³ பாதே³ ததே²ஷ்டம் ச வாத்த்யம் ந்ரு³த்யம் ததை²வ ச || 308 ||

ததஸ்சாந்யே ஸ்ம்ரு³தம் வ்ரு³த்தே க்ஞ்ஜநர்குடஸம்ஜ்ஞிதே |
அந்தே நிர்வஹணே சாஸ்ய ஸீர்ஷகம் பஞ்சபாணிநா || 309 ||

ஆவித்³த³ஸர்யாங்க³ஹாரைருத்³த⁴தைஸ்தத்ப்ரயோஜயேத் |
ஜ்யோதஸ்நாயாம் மந்தி³ராயாம் வா ஸலிலே த்³ர்பணே⁵பி வா || 310 ||

சா²யாஸத்³ரு³ஸகாந்தஸ்ய ப்ரஹர்ஷ்யத்² விபூ⁴ஷிதம் |
ந்ரு³த்யம் ப்ரஸாத்³க்ரீடா³யாம் ஹேலாதி³பி⁴ரலங்க்ரு³தம் || 311 ||

அங்க³ப்ரஸ்வேத³கம் தத்ராவிந்த்³யால்லாஸ்யம் ப்ரயோக³வித் |
சஞ்சத்புடஸ்ய தாலேந தஸ்ய ப்ரக்ரீடி³தம் ப⁴வேத் || 312 ||

மாத்ராவ்ரு³த்தஸமை: பாதை:³ ஸ்லோகப³ந்தோ⁴ ப⁴வேத³த² |
ப³ஹ்வக்ஷரார்த்²ஸம்யுக்தம் தோடகம் பஞ்சபாணிநா || 313 ||

த்³விகலேந ப்ரகர்த்வயம் மிஸ்ரேணககலேந வா |
ப்ரரோசகம் ச கர்த்வயம் கு³ருப்ராயோக்ஷராந்விதம் || 314 ||

யதா²க்ஷரேண தர்யஸ்ரேண ஸந்நிபாதைஸ்ததா²ஷ்டபி:⁴ |
விவதை⁴ககஸம்யுக்தம் கைஸிகீஜாதிமாஸ்ரிதா || 315 ||

தர்யங்க³விச்சே²த³கம் விந்த்³யாத்³யுக்தம் ப்ரக்ரீடி³தாதி³பி:⁴ |
அநிஷ்டு²ரஸ்லக்ஷணபத³ம் கா³ந்தா⁴ஜாதிமாஸ்ரிதம் || 316 ||

சஞ்சத்புடேந யோக்த்வயம் ?? கலேந து |
சது:ஷஷ்டி: ஸந்நிபாதாஸ்தஸம்மிம்ஸ்சைவ ப்ரகீர்திதா: || 317 ||

யதா²மார்க³க்லோபேதா விதா³ரீ விவதா⁴ந்வித: |
அங்க³ஹாராந்ஸவிஷகம்பா⁴ந்நைவ சாத்ர ப்ரயோஜயேத் || 318 ||

கேவலம் பௌருஷைர்பா⁴வைர்வாக்யம் நாம்நாபி தேந யத் |
நர்குடம் க்ஞ்ஜகம் சைவ த்ரிவித⁴ம் ந ப்ரயோஜயேத் || 319 ||

ஸைந்த⁴வீமாஸ்ரிதம் பா⁴ஷாம் ஜ்ஞேயம் ஸைந்த⁴வகம் பு³தை:⁴ |
ருபவாத்³யாதி³ஸம்யுக்தம் யுக்³மதாலக்ரு³தம் ததா² || 320 ||

விதஸ்தாலிப்தமார்கே³ண ஸைந்த⁴வம் வாத்³யமிஷ்யதே |

ந பாட்²யம் ஸ்வல்பமப்யத்ர ப்ரகூர்வீத விசக்ஷண: || 321 ||

முக²ப்ரதிமுகோ²பேதம் ததா² சஞ்சுபுடாஸ்ரயம் |
யதா²க்ஷரை: ஸந்நிபாதைஸ்ததா² த்³வாத³ஸபி⁴ர்யுதம் || 322 ||

நேகயுக்திவிசித்ரார்த²ம் பௌருஷம் பா⁴வமிஸ்ரிதம் |
ஏகாங்க³ஸீர்ஷகம் க³த்யா த்³விபூ⁴ஷம் பரிகீர்திதம் || 323 ||

உத்தமோத்தமகே த்வாதௌ³ நர்கூடம் ஸம்ப்ரயோஜயேத் |
ஸ்தோகம் விசித்ரார்த²பத³ம் ததா² சைவோபபாத³யேத் || 324 ||

ததஸ்ச வஸ்துகம் கார்யமபராந்தகஸாக²யா |
யதா²க்ஷரேண கார்யம் து ஸீர்ஷகம் பஞ்சபாணிநா || 325 ||

உத்தமோத்தமகம் ப்ரோக்தம் ஹேலாந்ரு³த்யவிபூ⁴ஷிதம் |
கோபப்ரஸாத³ப³ஹூலம் ஸவிக்ஷைபைருபக்ரமை: || 326 ||

ஸம்லாபரசிதைந்நித்யமுக்தப்ரத்யுக்தமிஷ்யதே |
வஜ்ரார்தே⁴ந ப்ரகர்யாஸ்து தஸ்ய தாலவிதி:⁴ ஸம்ரு³த: || 327 ||

ததஸ்து ஸீர்ஷகம் கார்யம் ஸமயுக்தம் பஞ்சபாணிநா |
உக்தப்ரத்யுக்தமேவம் ஹி யதோ²க்தம் பரிகீர்திதம் || 328 ||

ஏவமேதத்³பு³தை⁴ர்ஜ்ஞேயம் மாணம் தாலப்ரமாணத: |
தத்³கா³தா²பாணிகாதீ³நாம் ஸப்தரூபம் ப்ரகீர்திதம் || 329 ||

யஸ்து தாலம் ந ஜாநாதி ந ஸ ?? ந வாத³க: |
தஸ்மாத்ஸர்வப்ரயத்நேந கார்யம் தாலாவதா⁴ரணம் || 330 ||

அங்க³பூ⁴தா ஹி தாலஸ்ய யதிபாணிலயா: ஸம்ரு³தா: |
த்ரயோ லயாஸ்து விஜ்ஞேயா த்³ருதமத்⁴யவிலம்பி³தே || 331 ||

ச²ந்தோ³க்ஷரபதா³நாம் ஹி ஸமத்வம் யத்ப்ரகீர்திதம் |
கலாகலாந்தரக்ரு³த: ஸ லயோ மாநஸம்ஜ்ஞித: || 332 ||

ஸ்ரோதோக³தா ச கோ³புச்சா² ?? சாத்ர விதா⁴ய ச |
?? ப்⁴ரு³த்யவர்ணாநாமக்ஷராணமதா²பி வா || 333 ||

?? ?? யதி: ஸ்யாத்து கீ³தவாத்³யஸமாஸ்ரய: |
ஸமபாணிஸ்ச விஜ்ஞேயோ ஹ்யவபாணிஸ்ததை²வ ச || 334 ||

ததை²வோபரிபாணிஸ்ச கீ³தவாத்³யஸமாஸ்ரய: ।

லயே நயம் ஸமம் வாத்³யம் ஸமபாணி: ப்ரகீர்த்யதே ॥ 335 ॥

ப்³ருவாத்³யத³வக்ருஷ்டம் ஸ்யாத்ஸோ⁵ர்த⁴பாணி: ப்ரகீர்தித: ।

லயஸ்யோபரி யத்³வாத்³யம் பாணி: ஸ உபகீர்த்யதே ॥ 336 ॥

தத: ஸ்தி²தலயோ யோ வை ஸந்நிபாதோ விதீ⁴யதே ।

ஸ து மத்⁴யலயப்ராப்ய ஸந்நிபாதத்³வயம் ப⁴வேத் ॥ 337 ॥

ருதம் சாபி லயம் ப்ராப்ய ஸந்நிபாதசதுஷ்டயம் ।

யாவத்தத்ராந்தரக்ரு³தா த்³ருதமத்⁴யலயோ ஹி ஸ: ॥ 338 ॥

ஸோ⁵ர்த⁴பாணிஸ்து விஜ்ஞேயாஸ்த்வந்யைர்த்³ருதலயாஸ்ரயா: ।

அத ஊர்த்⁴வம் ப்ரமாணம் து கலாநாம் ந விதீ⁴யதே ॥ 339 ॥

இதி பா⁴ரதீயே நாட்யஸாஸ்த்ரே தாலவிதா⁴நோ நாமாத்⁴யாய ஏகத்ரிம்ஸ: ।

Natya Shastra Chapter 31

pdf was typeset on June 1, 2025

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

